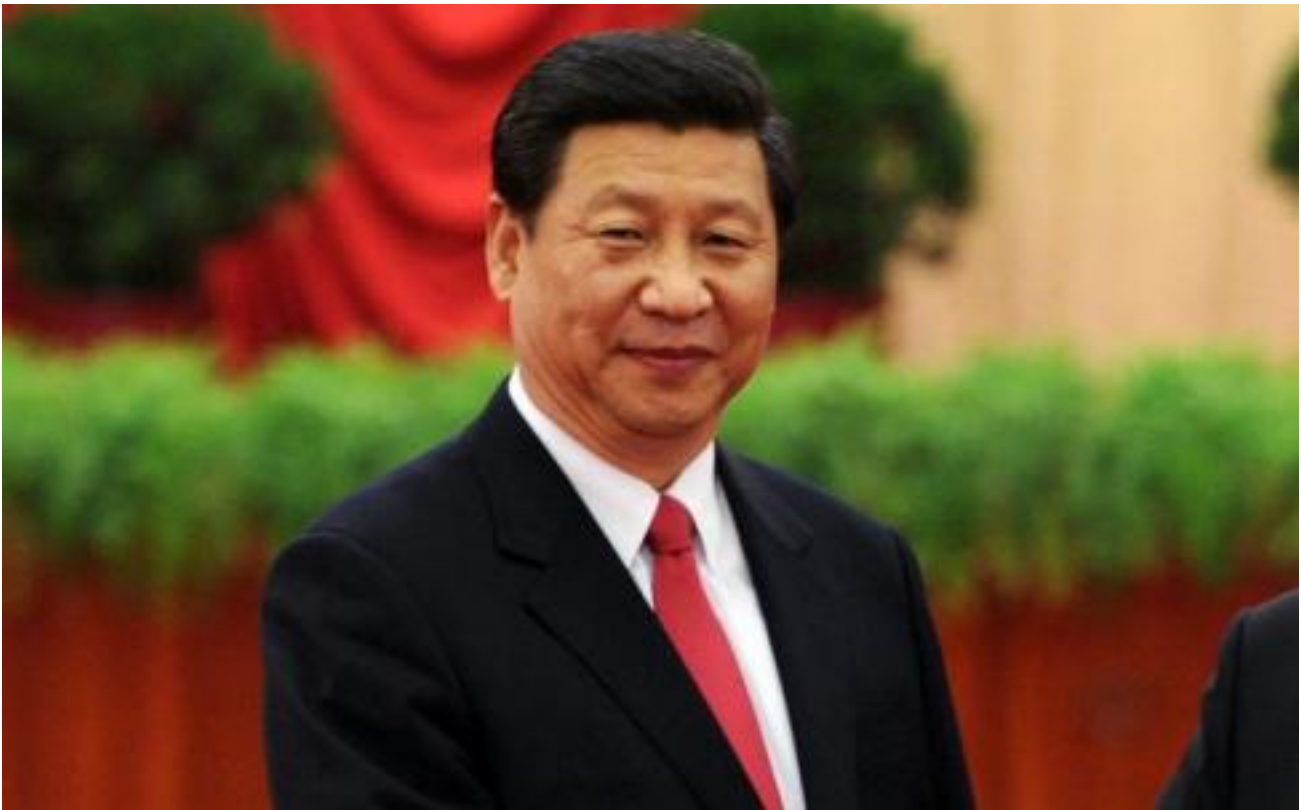

Có thể sẽ là phần tác động đối với Trung Quốc khi thách thức vai trò trung tâm của ASEAN, song quan trọng hơn, các nước ASEAN cần nhận ra rằng sẽ đạt được rất ít lợi ích nếu chia rẽ nội bộ.

Trong khi Bắc Kinh cần tranh giành quan hệ gần gũi với ASEAN, đồng nghĩa họ đang đứng trước những lợi ích này khi tranh chấp lãnh thổ nảy sinh ở vùng biển chiềm lũng. Điểm bi kịch mới nhất đã diễn ra hôm 23/4 khi Ngoại trưởng Trung Quốc Vương Nghị thông báo rằng Trung Quốc, Brunei, Campuchia và Lào đạt được một "sự đồng thuận" về Biển Đông. Bản điếm trong cái gọi là sự đồng thuận này bao gồm:

- Trước tiên, những bất đồng trên Biển Đông không phải là tranh chấp giữa Trung Quốc và ASEAN, và vấn đề này sẽ không ảnh hưởng đến quan hệ Trung Quốc-ASEAN.

- Thứ hai, quy định của tất cả các quốc gia là để lập ra chính cách thức giải quyết tranh chấp theo luật pháp quốc tế cũng được xác nhận. Áp dụng một cách tiếp cận đơn phương là sai.

- Thứ ba, theo điều 5 của Tuyên bố về ứng xử của các bên ở Biển Đông (DOC), Trung Quốc và ba nước tin rằng các bên liên quan nên giải quyết tranh chấp và những vấn đề lãnh thổ và trên biển thông qua đối thoại và tham vấn.

- Thứ tư, Trung Quốc và các nước ASEAN có năng lực cùng nhau bảo vệ hòa bình và ổn định trên Biển Đông, và các nước ngoài khu vực cũng đóng một vai trò xây dựng, thay vì ngược lại.

Trong khi 4/10 quốc gia ASEAN, gồm Philippines, Việt Nam, Malaysia và Brunei, có tuyên bố chủ quyền chung lớn về một phần Biển Đông với Trung Quốc, ASEAN đã nhất quán thông qua và áp dụng phương châm rằng họ sẽ không vào bên nào trong tranh chấp chủ quyền. Tranh chấp giữa các nước liên quan cũng phải được giải quyết một cách hòa bình, nhất quán với luật pháp quốc tế và Hiệp ước Thân thiện và Hợp tác ASEAN (TAC) mà Trung Quốc đã ký năm 2003.

Tuy nhiên, điều này không có nghĩa ASEAN sẽ tách biệt mình khỏi vấn đề Biển Đông. Ưu tiên và trọng tâm, ASEAN có lợi ích hợp pháp để đảm bảo rằng tự do hàng hải và hàng không, cũng như an toàn đi lại trong vùng biển chiến lược này được duy trì và an ninh khu vực sẽ không bị phương hại. Trên thực tế, sẽ là vô trách nhiệm với ASEAN nếu gặt sang bên vấn đề Biển Đông do nguy cơ gây phương hại của nó đến mối quan hệ năng động và cùng có lợi hiện nay giữa ASEAN và Trung Quốc.

Các bên đặt cược "sẽ đóng thu" cũng ghi nhận rằng ASEAN là cần thiết rõ ràng duy nhất để quản lý tranh chấp Biển Đông, khi tất cả các bên tranh chấp có thể tham gia các cuộc thảo luận hợp lý và chỉ để gây chia rẽ này. Họ cũng ghi nhận rằng chính sự hợp tác giữa ASEAN và Trung Quốc đã dẫn đến việc khởi thúc đàm phán DOC vào năm 2002. Cũng đáng và bất tin gia tăng giữa ASEAN và Trung Quốc trong vài năm qua cũng hai bên hợp tác chặt chẽ hơn nữa để hướng đến Bộ quy tắc ứng xử (COC) chính thức và mang tính ràng buộc để thúc đẩy hòa bình và ổn định trên Biển Đông.

COC là hy vọng tốt nhất của ASEAN và Trung Quốc để định hình lại mối quan hệ chiền chiện mong manh hiện tại. Việc gặp gỡ và Biện Đông ra khỏi các cuộc thảo luận ASEAN có thể giúp Trung Quốc giữ thế điên, song chiền thếng ngoi giao này sẽ đien đien cái giá chiền lồic khá đit khi đuy các bên tranh chấp lại gien hien vói M và Nhít B. S quyit đoin gia tng của Trung Quốc ở Biện Đông khiin các ncc ASEAN quan ngoi đ dng h s tái cân bng của M vói châu Á h.

Tng t, hành đng của Bc Kinh cng tto thun lli cho viic chp thun vai trò an ninh m rng của Nhít Bn trong khu v. S đng thun 4 đim s tác đng đn nli b ASEAN theo ba cách. Th nhít, Lào s tr thành trung tâm chú ý và đit ra vđ liou Vientiane có th thc hiin ngha v Ch tch ASEAN của h mtt cách khách quan mà không "khuýt phc" trcc đoi hli của Trung Quốc hay không. Th hai, trong s 3 ncc có s đng thun, ch duy nhít Brunei là quc gia có tranh chấp. Th ba, Trung Quốc s b xem là hyy hoili s đoin ktt của ASEAN.

Bc Kinh s hng chp s ch trích mnh m hien nh tng xy ra vào n 2012, khi gây áp lcc lên Campuchia đ ngn c n viic đia vđ Biện Đông vào tuyên b chung của Hii ngh Ngoi trng ASEAN. Uy tín của ASEAN đã b đit ddu hli khi l n điu tiên không đia ra đcc tuyên b chung trong lch s của mình. Bt chp ý đnh của Trung Quốc th nào, s đng thun 4 đim này s đcc xem là mtt n lcc phá v s gien ktt và nhít trí trong ASEAN v vđ Biện Đông.

Chiền thuýt "chia đũa" của Trung Quốc là mtt trò chơi nguy hiểm, hqu qu nghiêm trng của nó s đien đien mtt ASEAN suy yu, nli 10 quc gia thành viên s tr nên nhyy cm hien không ch vói nh hng của Trung Quốc mà còn vói các cng quc ngoài khu v. Mtt ASEAN mnh m và gien ktt có th duy trì tính trung tâm của h s đm b o rng khu vcc Đông Nam Á v n là mtt khu vcc m, toàn diin và n đnh, ng h Trung Quốc cng nh các đit tác bên ngoài quan trng khác trong n lcc đit đcc tng trng kinh t và an ninh t p th. Có th s là phn tác đng vói Trung Quốc khi thách thc tính trung tâm của ASEAN, song quan trng hien, các ncc ASEAN c n nh n ra rng s đit đcc rtt ít th t viic chia r nli b.

Tác gi Tang Siew Mun là ngoi đng điu Trung tâm Nghiên cứu ASEAN thu c Viin ISEAS-Yusuf Ishak. Bài vi t đng trên Nhít báo " [TODAY](#) ".

Anh Th (gt)